

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 586/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti postupu a rozsudku Okresného súdu Trnava č. k. 11C/39/2022-117 z 24. januára 2023, proti postupu a rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 24Co/40/2023-174 z 28. novembra 2023 a proti postupu a rozhodnutiu Centra právnej pomoci, Kancelárie Žilina sp. zn. KaZA-/23258/2023-3121/2024 z 10. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa v zmysle petitu ústavnej sťažnosti doručenej Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 5. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základných práv podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy a práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru napadnutým rozsudkom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“), napadnutým rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) a napadnutým rozhodnutím Centra právnej pomoci, Kancelárie Žilina (ďalej aj „centrum“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Vo vzťahu k rozhodnutiu centra sa tiež domáha vyslovenia porušenia práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru. Navrhuje, aby ústavný súd zrušil rozhodnutia krajského súdu a centra, vec im vrátil na ďalšie konania a priznal sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie. Žiada o pridelenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Na konanie vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľa je v súlade s § 47 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) príslušný prvý senát ústavného

súdu v zložení Miloš Maďar – predseda senátu, sudkyňa Jana Baricová ako sudkyňa spravodajkyňa a sudca Miroslav Duriš ako člen senátu. Pretože sudca ústavného súdu a predseda prvého senátu Miloš Maďar nebol uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 375/2024-5 z 28. augusta 2024 z konania a rozhodovania vo veci sp. zn. Rvp 640/2024 vylúčený, senát prejednal a rozhodol vec v pôvodnom zložení.

3. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej pripojených a ostatného spisového materiálu vrátane vlastnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že rozsudkom Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/36/2018 z 25. septembra 2020 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3To/3/2021 zo 7. júla 2021 bol sťažovateľ (spolu so svojim bratom [REDAKOVANÉ] a ďalšími osobami) uznaný vinným zo zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a zo zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi, za čo mu bol uložený úhrnný trest odňatia slobody na doživotie. Na podklade rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) [REDAKOVANÉ], v ktorom ESLP konštatoval porušenie práva sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na prezumpciu nevinu podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru, najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1Tdov/7/2023 z 28. februára 2024 rozsudok Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/36/2018 z 25. septembra 2020 zrušil a prikázal Špecializovanému trestnému súdu, aby vec v inom zložení senátu znovu prerokoval a rozhodol.

4. V rámci pobytu vo väzení sťažovateľ žalobou podanou 1. augusta 2022 inicioval civilné konanie o ochranu osobnosti, domáhajúc sa na štyroch žalovaných (Slovenskej republike konajúcej prostredníctvom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, Generálnemu riaditeľstvu Zboru väzenskej a justičnej stráže a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby) písomného ospravedlnenia vo forme doporučeného listu za neoprávnené zverejňovanie osobných údajov a informácií o jeho osobe a za neoprávnené zverejňovanie nepravdivých osobných údajov a informácií v konkrétnom znení uvedenom v žalobe, zaplatacia nemajetkovej ujmy 5 000 eur a náhrady trov konania. Okresný súd rozsudkom č. k. 11C/39/2022-117 z 24. januára 2023 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) jeho žalobu zamietol.

5. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 24Co/40/2023-174 z 28. novembra 2023 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) tak, že pripustil späťvzatie žaloby voči žalovaným 1, 2 a 3, rozsudok v tejto časti zrušil a konanie zastavil. Vo zvyšku rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol o nároku na náhradu trov konania.

6. Sťažovateľ sa s potvrdzujúcim výrokom krajského súdu nestotožnil a domnieval sa, že ním bolo porušených viacero jeho základných práv, predovšetkým právo na spravodlivý proces, právo na nezaujatý a nestranný súd, právo na obhajobu a zásadu rovnosti zbraní, a to z dôvodu, že ho súd ponechal spútaného počas pojednávania. Preto mienil podať dovolanie proti rozsudku krajského súdu podľa § 420 písm. e) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a na ten účel požiadal centrum o poskytnutie právnej pomoci.

7. Rozhodnutím centra sp. zn. KaZA-/23258/2023-3121/2024 z 10. januára 2024 (ďalej len „rozhodnutie centra“) nebol sťažovateľovi priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci. Centrum v pomerne rozsiahlom odôvodnení rozhodnutia s poukazom na rozsudok krajského súdu uviedlo, že absencia podanej námietky zaujatosti v zákonom stanovenej lehote, ako aj nepreukázanie

neumožnenia realizácie procesných práv v súdnom konaní, vedú k záveru, že v prípade sťažovateľa nie je predpoklad na úspech v súdnom konaní. Keďže nebola splnená jedna z troch kumulatívnych podmienok, a to že spor nie je zrejme bezúspešný, centrum rozhodlo o žiadosti sťažovateľa negatívne.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ vo vzťahu k rozhodnutiu centra namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 13 dohovoru. V ústavnej sťažnosti cituje § 6 ods. 1 a § 8 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon o poskytovaní právnej pomoci“) a tvrdí, že centrum nesprávne vyhodnotilo jeho žiadosť. Táto mala byť posúdená v kontexte § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci, teda či je sťažovateľ schopný označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení, resp. či svoje práva nezneužíva. Centrum nemalo prejedukovať rozhodnutie, na ktoré nemalo právomoc. Malo len formálne preskúmať relevantnosť žiadosti sťažovateľa, čo nie je možné stotožniť s právnym posúdením úspechu alebo neúspechu sťažovateľa v merite veci. Tento postup patrí výlučne do právomoci príslušného súdu.

9. Porušenie čl. 13 dohovoru sťažovateľ vidí v tom, že v dôsledku absencie kvality zákona o poskytovaní právnej pomoci nemal k dispozícii žiaden účinný prostriedok nápravy, ktorý by mu umožnil odvolať sa proti rozhodnutiu centra. Ak proti rozhodnutiu centra je možné podať správnu žalobu, tak aj pri podaní takejto žaloby je nevyhnutné byť zastúpený advokátom [§ 49 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“)]. Pokiaľ by sťažovateľ podal ďalšiu žiadosť o poskytnutie právnej pomoci na účel podania správnej žaloby, nemal by žiadnu nádej na jej priznanie, pretože centrum vo svojom rozhodnutí vyslovilo svoj právny názor, že nebola splnená podmienka týkajúca sa absencie zrejmej bezúspešnosti sporu, a v nadväzujúcej veci by sa centrum nechcelo odchyliť od už vysloveného názoru. Bez zastúpenia advokátom tak sťažovateľ nemal ani len teoretickú možnosť vyčerpať správnu žalobu. Aj v prípade ak by centrum priznalo sťažovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci pre podanie správnej žaloby, nemožno podľa jeho názoru hovoriť o účinnom opravnom prostriedku podľa čl. 13 dohovoru. Išlo by o iniciovanie samostatného konania a odchylenie sa od podstaty merita veci – podania dovolania podľa Civilného sporového poriadku, čo by smerovalo iba k vytvoreniu prietáhov vo vzťahu k podaniu dovolania.

10. Sťažovateľ sa obracia na ústavný súd so svojimi námietkami, pretože podľa jeho názoru ako jediný je oprávnený konať o zásahu do jeho práv, keďže nemal k dispozícii opravný prostriedok – dovolanie. Podstata námietok spočíva v tom, že na pojednávaní uskutočnenom na okresnom súde 24. januára 2023 bol sťažovateľ ponechaný v putách, resp. okresný súd odmietol „*ex offico*“ dať pokyn na sňatie pút sťažovateľovi, v dôsledku čoho vytvoril medzi stranami sporu nerovnosť, pretože obmedzil sťažovateľa (právne nezastúpeného) v možnosti aktívne sa zúčastniť pojednávania – robiť si poznámky, zápisy z ústnych vyjadrení a primerane na ne reagovať. Asi v druhej polovici pojednávania bola sťažovateľovi po jeho urgencii odpútaná pravá ruka. Ľavá ruka mu ani po opakovanej urgencii odpútaná nebola, a tak sa nemohol plnohodnotne zúčastniť pojednávania. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd svojím postupom objektívne naznačil absenciu nezáujatosti a nestrannosti k sťažovateľovi a favorizoval protistranu.

11. Podľa § 52 ods. 7 rozkazu ministra spravodlivosti č. 2/2014 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže rozhoduje v pojednávacej miestnosti o sňatí, ponechaní, prípadne znovunasadení donucovacích prostriedkov sudca. Ak veliteľ eskorty disponuje relevantnými informáciami smerujúcimi napríklad k ohrozeniu bezpečnosti prítomných osôb alebo úteku eskortovanej osoby, pred začiatkom pojednávania ich oznámi sudcovi. Z toho sťažovateľ vyvodzuje, že ak sudkyňa nebola pred začiatkom pojednávania oboznámená s možným narušením dôstojnosti konania zo strany veliteľa eskorty, nebolo potrebné vydať akékoľvek opatrenia v zmysle § 174 CSP na zabezpečenie nerušeného priebehu pojednávania. Neexistovali žiadne dôvody na ponechanie sťažovateľa spútaného a išlo o nedôvodné svojvoľné rozhodnutie sudkyne.

12. Sťažovateľ nerozumie tomu, akým ustanovením sa riadila sudkyňa, ak dala pokyn sňať putá práve z pravej ruky sťažovateľa, a nie z ľavej ruky. Žiaden právny predpis neurčuje možnosť odpútať iba jednu z rúk a neurčuje ani to, ktorá z rúk a v akom prípade by mala zostať spútaná. Svojvoľnosť rozhodnutia zákonnej sudkyne umocňuje fakt, že sudkyňa v úvode pojednávania nerozhodla opatrením o ponechaní sťažovateľa spútaného, a preto svoje rozhodnutie ani neodôvodnila. Sťažovateľ poukazuje na absenciu právnej úpravy, čo podľa jeho názoru priznal i ústavný súd v jeho inej veci (sp. zn. III. ÚS 144/2023), keď konštatoval, že použitie donucovacích prostriedkov je ponechané na širokú úvahu súdov. Preto je zjavné, že išlo o svojvoľné nepredvídateľné rozhodnutie sudkyne.

13. Spútanie sťažovateľa počas pojednávania vyvolalo u neho pocity utrpenia, podriadenosti, úplnej závislosti, bezmocnosti, menejcennosti a poníženia, ktoré nepochybne oslabili jeho schopnosť koncentrácie a intenzívneho duševného uplatnenia v čase pojednávania. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na trestnú vec vedenú na Špecializovanom trestnom súde, kde sa ako obžalovaný zúčastnil hlavného pojednávania v počte 52 pojednávacích dní vrátane vyhlásenia odsudzujúceho (doživotného) rozsudku, a to vždy bez spútania horných končatín a napriek faktu, že sťažovateľ bol zastúpený niekoľkými advokátmi. Konajúca sudkyňa svojvoľným postupom odmietla zabezpečiť rovnosť zbraní v konaní, čím sťažovateľa obmedzila vo výkone práva na obhajobu.

14. V súvislosti s ponechaním sťažovateľa v putách počas pojednávania sťažovateľ podal sťažnosť podľa čl. 34 dohovoru, v ktorej pred Európskym súdom pre ľudské práva namietal porušenie práva nebyť mučený a podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu a trestu podľa čl. 3 dohovoru. Kancelária ESEP podaním z 24. júla 2023 oznámila, že prijala jeho sťažnosť na ďalšie konanie a spisu bolo pridelené č. 20475/23.

15. Krajský súd sa v rozsudku žiadnym spôsobom nevysporiadal s už uvedenými argumentmi sťažovateľa, a preto došlo k porušeniu jeho práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru. Ak sťažovateľ nemal k dispozícii žiaden účinný opravný prostriedok, ktorý by mu umožnil nápravu, došlo aj porušeniu čl. 13 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti

návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

17. Napriek nedostatku ústavnej sťažnosti spočívajúcej v absencii povinného právneho zastúpenia sťažovateľa advokátom (§ 34 ods. 1 a § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde) aj s prihliadnutím na žiadosť sťažovateľa a jeho ustanovenie ústavný súd uplatnením materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, a tým aj k ochrane práv a slobôd fyzickej osoby, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu (k tomu pozri aj II. ÚS 51/2017, II. ÚS 782/2014), vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti pristúpil k jej predbežnému posúdeniu.

18. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy, preto každý sťažovateľ je pred podaním ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy povinný vyčerpať právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov.

19. Vychádzajúc z dôvodov ústavnej sťažnosti, tak ústavný súd predovšetkým skúmal, či sťažovateľ mal k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu svojich základných práv, o ktorom by bol oprávnený rozhodnúť všeobecný súd (správny súd, resp. Najvyšší súd Slovenskej republiky).

III.1. K namietanému porušeniu práv postupom a rozhodnutím centra:

20. Podstatou tejto časti ústavnej sťažnosti je nespokojnosť sťažovateľa s posúdením jeho žiadosti o poskytnutie právnej pomoci centrom. Tvrdí, že centrum nerozhodovalo v zmysle relevantných ustanovení zákona o poskytovaní právnej pomoci, a preto je jeho rozhodnutie nesprávne.

21. Pri posudzovaní časti ústavnej sťažnosti namierenej proti postupu a rozhodnutiu centra ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého má sťažovateľ právo domáhať sa ochrany práv a slobôd pred ústavným súdom iba v prípade, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

22. V zmysle platnej právnej úpravy (§ 10 ods. 5 zákona o poskytovaní právnej pomoci) ako aj v zmysle adekvátneho poučenia centra v napadnutom rozhodnutí, mal sťažovateľ možnosť podať proti negatívne rozhodnutiu centra správnu žalobu na príslušnom správnom súde. V takom prípade by sa správny súd zaoberal všetkými námietkami smerujúcimi k údajnému nesprávnemu výkladu a aplikácii zákona o poskytovaní právnej pomoci centrom, ktoré sťažovateľ aktuálne vznáša v podanej ústavnej sťažnosti.

23. Sťažovateľ (podľa vlastných slov) nevyužil možnosť podať proti rozhodnutiu centra správnu žalobu. Nevyužitie zákonnej možnosti podať správnu žalobu nemožno nahrádzať ústavnou

sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu centra by v takejto situácii bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (obdobne I. ÚS 728/2016).

24. Ak sťažovateľ nepodal správnu žalobu tvrdiac, že na jej podanie je taktiež nutné byť zastúpený advokátom, toto tvrdenie nemá oporu v Správnom súdnom poriadku. Ustanovenie § 49 ods. 2 SSP totiž upravuje výnimky z povinného zastúpenia advokátom v správnom súdnom konaní, s tým, že podľa písm. d) nemusí byť žalobca obligatórne zastúpený advokátom v prípade ak je žalovaným Centrum právnej pomoci. Jeho argumentácia spočívajúca v tom, že bez zastúpenia advokátom nemal ani len teoretickú možnosť vyčerpať podanie správnej žaloby a nemal k dispozícii účinný opravný prostriedok vo vzťahu k rozhodnutiu centra tak nemá opodstatnenie. Pokiaľ sťažovateľ vyjadril pochybnosť o prípadnom úspechu jeho potenciálnej žiadosti vzhľadom na predošlú negatívnu skúsenosť, tu je potrebné uviesť, že aj keď sťažovateľ nebol pri predchádzajúcom konaní o nároku na poskytnutie právnej pomoci úspešný, uvedená okolnosť nemôže centrum diskvalifikovať vo všetkých ďalších konaniach iniciovaných sťažovateľom v budúcnosti a ani sťažovateľ nemôže bez ďalšieho prejedikovať rozhodnutie centra o ne/poskytnutí právnej pomoci.

25. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

26. Ku kritike samotného znenia zákona o poskytovaní právnej pomoci ústavný súd iba okrajovo konštatuje, že vychádza z prezumpcie ústavnosti jednotlivých právnych noriem a tá platí dovtedy, kým ústavný súd túto domnienku vo svojom rozhodnutí nevyvráti, a to v osobitnom konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy, čo nie je tento prípad.

III.2. K namietanému porušeniu práv rozhodnutím a postupom okresného súdu:

27. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom okresného súdu, ústavný súd aj na tomto mieste poukazuje na princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

28. Proti rozsudku okresného súdu mohol sťažovateľ podať odvolanie, ktoré aj využil. Právomoc krajského súdu, ktorý o odvolaní sťažovateľa rozhodol, vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k tejto časti ústavnou sťažnosťou namietaného rozhodnutia okresného súdu. To by v tomto rozsahu zakladá nedostatok právomoci ústavného súdu a je dôvodom odmietnutia ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

29. Okrem toho postup okresného súdu v konaní sp. zn. 11C/39/2022 bol už predmetom konania ústavného súdu vo veci sp. zn. III. ÚS 144/2023, v ktorom ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 144/2023-11 zo 16. marca 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú a nevyhovel jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu. Táto vec bude aj predmetom konania pred Európskym súdom pre ľudské práva pod č. 20475/23 (bod 14 odôvodnenia tohto uznesenia). V tejto časti je preto dôvodom odmietnutia ústavnej sťažnosti jej neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre prekážku *rei iudicatae*.

III.3. K namietanému porušeniu práv postupom a rozhodnutím krajského súdu:

30. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ považuje odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu za arbitrárne a nedostačujúce z hľadiska jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, keďže podľa jeho názoru sa krajský súd adekvátne nevyporiadal s jeho odvolacou argumentáciou.

31. Vzhľadom na to, že predmetom preskúmania má byť rozsudok krajského súdu, ústavný súd sa zaoberal tým, či sa sťažovateľ nemohol domáhať preskúmania napadnutého rozhodnutia v rámci sústavy všeobecného súdnictva a či nemal k dispozícii opravný prostriedok, ktorým ešte mohol pre neho nepriaznivé rozhodnutie zvrátiť. Samotný sťažovateľ uznáva, že bol pripravený podať proti rozsudku krajského súdu dovolanie, avšak nesplnil podmienku povinného právneho zastúpenia, a tak ho nevyužil. S tvrdením sťažovateľa, že nemal žiadny účinný prostriedok nápravy, nie je možné sa stotožniť najmä preto, že nemá oporu v právnych predpisoch.

32. Vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu jeho základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných (procesných) predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade nesplnenia tejto podmienky platí, že ústavný súd na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietne ústavnú sťažnosť ako neprípustnú.

33. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoj názor (napr. I. ÚS 491/2022), v zmysle ktorého § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Medzi čiastkové práva tvoriace právo na spravodlivý proces patria aj právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia a zákaz svojvoľného (arbitrárneho) postupu súdu.

34. Sťažovateľom predstretá argumentácia vo vzťahu k odôvodneniu napadnutého rozhodnutia korešponduje s dovolacím dôvodom zakotveným v § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

35. Účinný právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd na účely § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je taký, ktorý je potenciálne spôsobilý sťažovateľovi privodiť zmenu jeho právneho postavenia a zároveň mu ponúka šancu na úspech v konaní. Privodenie zmeny je determinované tým, že orgán verejnej moci, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku, má právomoc na rozhodnutie či iný zásah do práva alebo slobody zrušiť alebo zmeniť a zároveň odstrániť protiústavný alebo protizákonný stav. Rozhodnutie tohto orgánu musí byť záväzné pre porušovateľa (IV. ÚS 82/2020). Všetky tieto parametre spĺňa v podmienkach posudzovanej veci dovolanie podľa § 419 a nasl. CSP ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý sporovej strane poskytuje možnosť

ochrany práv pred takým procesným postupom súdu, v ktorom sa prejavili dôvody zmätočnosti konania, resp. pred nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom. Dovolanie je dostupný a účinný prostriedok nápravy spôsobilý priaznivo ovplyvniť postavenie sťažovateľa, a to buď v podobe kasačného rozhodnutia o zrušení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 CSP), alebo v podobe jeho revízie (§ 449 ods. 3 CSP).

36. Striktne formálne vzaté, vzhľadom na to, že sťažovateľ sa priamo obrátil na ústavný súd bez toho, aby rozhodnutiu ústavného súdu predchádzalo dovolacie konanie, nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho práv. Z uvedeného dôvodu musel ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti.

37. Podmienka vyčerpania právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, sa nevyžaduje, ak sťažovateľ preukáže, že tieto právne prostriedky nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôvody hodné osobitného zreteľa musí preukázať sťažovateľ (I. ÚS 33/03). V danej veci sťažovateľ dostupný opravný prostriedok, ktorým bolo v danom prípade dovolanie, neuplatnil, pričom možnosť, ktorá mohla byť riešením tohto problému a ktorú mu poskytuje Civilný sporový poriadok sa ani nepokúsil (z dôvodov, ktoré ústavný súd nemôže v okolnostiach prejednávanej veci akceptovať, pozn.) využiť.

38. Ak sťažovateľ artikuloval obavu, že dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia krajského súdu nemohol využiť z dôvodu uplynutia lehoty na podanie dovolania (pokiaľ sa dorieši otázka jeho zastúpenia advokátom na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci), ústavný súd v tejto súvislosti upriamuje jeho pozornosť na § 122 CSP. Podľa predmetného zákonného ustanovenia súd odpustí zmeškanie lehoty, ak ju strana, zástupca alebo procesný opatrovník zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu, a bol preto vylúčený z úkonu, ktorý mu patrí. Návrh treba podať do 15 dní po odpadnutí prekážky a treba s ním spojiť i zmeškaný úkon.

39. Ústavný súd sa otázkou odpustenia zmeškania lehoty ako iného právneho prostriedku na ochranu základných práv a slobôd zaoberal už v uznesení sp. zn. IV. ÚS 224/2018 z 22. marca 2018 (ZNaU 62/2018), keď judikoval, že *„Žiadosť sťažovateľky ako adresátky doručenia, ktorej predmetom je odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania, možno považovať za iný právny prostriedok, ktorý jej zákon účinne poskytuje na ochranu jej základných práv alebo slobôd.“*. Citované rozhodnutie sa síce vzťahovalo na zmeškanie lehoty v súvislosti s doručovaním, možno ho však vzťahovať aj na iné prípady zmeškania lehoty na podanie opravných prostriedkov.

40. Podľa procesných predpisov účinných od 1. júla 2016 odpustenie zmeškania lehoty nie je výslovne vylúčené ani v dovolacom konaní (na rozdiel od obnovy konania – § 405 CSP a na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy). Odpustenie zmeškania lehoty má najmä zmierniť tvrdosť zákona v prípade, ak nastala taká objektívna skutočnosť, pre ktorú dovolateľ nemohol dovolanie podať včas. Keďže ide o výnimku, je potrebné ju vykladať prísne reštriktívne. Dovolateľ, ktorý žiada o odpustenie zmeškania lehoty, musí dôvod zmeškania riadne a dostatočne preukázať. O odpustení zmeškania lehoty rozhoduje dovolací súd uznesením, a to spravidla bez nariadenia pojednávania.“ (pozri k tomu Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1621.). Napriek tomu, že Civilný sporový poriadok na rozdiel od Správneho súdneho poriadku neobsahuje obdobné ustanovenie o neplynutí lehoty z dôvodu podania žiadosti o ustanovenie

advokáta na Centrum právnej pomoci (§ 71 ods. 2 SSP), podľa presvedčenia ústavného súdu niet žiadneho dôvodu, aby najvyšší súd sťažovateľovi v takomto prípade zmeškanie lehoty na podanie dovolania neodpustil.

41. Vzhľadom na uvedené ústavnému súdu neostáva iné ako konštatovať, že sťažovateľ riadne nevyčerpal všetky právne prostriedky (okrem v prvom rade správnej žaloby a následne aj žiadosť o odpustenie zmeškania lehoty na podanie dovolania), ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (čl. 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde), ani ústavnému súdu nepreukázal, že právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

42. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa stratilo svoje opodstatnenie.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu

43. Predpokladom na vyhovie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu je kumulatívne splnenie troch podmienok: (i) existencia žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť a to, že (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti a ústavná sťažnosť nie je ani zjavne neopodstatnená, prípadne neprípustná či nespôsobilá na ústavný prieskum z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu.

44. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že v danej veci nie je daná jeho právomoc, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, či podaná osobou, ktorá nie je oprávnená na podanie ústavnej sťažnosti, uvedený záver zároveň znamená, že v danej veci ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda nie je splnený jeden z predpokladov na vyhovie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

45. Pretože ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa z dôvodu neprípustnosti, ako aj z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie, je zjavné, že v danej veci ide zároveň o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017, I. ÚS 383/2019). Z uvedeného dôvodu nevyhovel žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu